

SLOVENIJA.

List 49.

Vtorek 19. Grudna

1848.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petek. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajuje še $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

Povabilo na naročbo

SLOVENIJE

za prihodno leto.

S prihodnim letom bo Slovenija tek svoj v ravno tisti podobi in velikosti zopet od konca pričela.

Slovenija se bo tudi za naprej taistih vodil držala, ktere so v njenim prvem listu napovedane bile; skušala bo namreč z uvodnimi ali podučnimi sostavki čut slovenske narodnosti v oterpnenih srcih buditi, žalostno polovičnost in narodno nemarnost preganjati, zedinjenje vsih Slovincov in zvezo Jugoslavjanov priporočati, in v vsem od Boga in po postavah tudi Slovincem dano enakopravnost zagovarjati; bo razglasovala dogodbe iz raznih slovenskih krajev, operta na rodoljubno pomoč slovenskih pisateljev, in ravno tako vse imenitniši prigodke in naprave pri drugih Slavjanih iz slavjanskih virov, zraven pa tudi kratke novice iz ptujih dežel na znanje dajala.

Iz državnega zbora bo vse važniši sklepe in primerleje oznanovala.

Nepolitiški del bo tudi svojo dozrajno namembo obdržal.

Cena za celo leto po pošti je 8 gold., za pol leta 4 gold. in za ene kvatre 2 gold. Ako se pa iz založnice v Ljubljani jemlje, se plača za celo leto 7 gold., za pol leta 3 gold. in pol, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajuje še pol gold.

Prosimo, de bi se gg. naročniki ob času, saj do konca tekočiga leta oglasili, de bo moč primerno število iztisov berž iz početka odločiti in vsem naročilam zadostiti.

Sedanje gibanje po Kočevju.

Med Ribnico in Semčem, Toplico in Banjolo leži v zavetju lepih, neizmernih gozdov večdelj od Nemcov naseljeno Kočevje, imenuje se scer vojvodstvo je pa le ena sama iz med 34 krajskih komisij. Njeni prebivavci — Kočevjarji — so bili, kakor si sami pripovedujejo, pred več stoletji od svojih nemških bratov z Rajne pregnani, se klatili križem sveta in kot revni beguni v naše kraje prišli, kjer so jih Slovenci gostoljubno pod svojo streho sprejeli, in jim svoje vasi in sela (Weiler) ustopili, kar še dandanašnji slovenske imena ondotnih vasi in voda oznanjujejo. Posihmal sta naroda kot dva dobra soseda skupaj stanovala, vse stiske in veselja, ktere so nju obče domovino zadele, po bratovsko delila, in cela domovina nima le eniga zgleada, kateri bi spričeval, de je bil Kočevski narodek od svojiga 60krat močnejšiga soseda v kaki pravici kraten ali zatiran. Čisti so listki naše zgodvine, ker niso z nobeno kaplico nedolžno prelite kervi zaznamovani, temuč le z deli visoke kreposti napolnjeni. Ni se nam treba preteklosti sramovati! —

V porazumnosti (zastopnosti) in edina v svojim poglavitnim namenu domovini in svojimu cesarju zvesta ostati, sta doživela obedva naroda 15 dan Sušca, ki jima je plačilo njune zvestobe novorojeno svobodo v vezilo prinesel. Ta čas se je tudi v Kočevju kakor povsod novo življenje in gibanje pričelo, ali to oživljajoče gibanje se je kmalo zverglo v bolešno, prenapeto treptanje po neomejeni svobodnosti, ktera pa ni nič drugiga kakor gola brezpostavnost. Mnoge narodnosti so se jele prikazovati, sim prištevam nepostavno ravnanje kočevarskih mestnanov z nekimi (znanimi) osebami, potegovanje z Dunajčani, zporazumljevanje z nemškimi radikalcji, preziranje in ako ne zaničevanje Slavjanov, čedalje veči nezaupnost do cerkvene in posvetne vlade, samosvojno kratenje nekterih cesarskih odrajtvil itd. Tako je na Novigori (Neuberg) v čeremošniški fari 27. in 28. p. m. zavoljo eniga samiga kotla, kteriga so finansi stražniki možu, ki je brez

privoljenja žganje žgal, odvzeli, popolni punt vstal. Na stran zvona se je jelo biti, neizmerna množica ljudi z puškami, drogi, koli in drugim orožjem je prihajala z vsih strani in poslednič obsula petero stražnikov. Le razumnosti nekterih mož in finanskiga nadziratela se imamo zahvaliti, de ni kri prelita bila.

Vzroki tih žalostnih homatij se ne smejo večini Kočevjarjev, ktera je poštena in za vse dobro vneta, ampak nekimu malimu kardelu spridenih ali pa osleparjenih po svetu tavajočih prekupcov pripisovati; ti ljudje so od sedanjih prigodb ali tako omamljeni, de si znamnja časa ne vejo tolmačiti, tedej le po tim govore in se ravnajo, kar od družih vidijo in slišijo, ali pa so svoje premoženje z postopanjem in predobrim življenjem po svetu pognali, zdaj pa svoje odrešenje edino od prekucij pričakujejo, obedvoji pa povernivši se domu z besedo in trosenjem pohujšljivih časopisov kakor: „Radikala“, blatopolniga „Krakehlerja“ in drugih nered rede in nezadovoljnost povikšujejo. Res truda vredno je v kako družbo imenovanih ljudi priti. Tu dobiš Švajcarske komuniste, nemške republikance, madžarske Košutovte, skrite Rongeance, ob kratkim kolikor glav toliko politiških in verskih izpovedovanj. Če pa tega ali uniga po načelu svoje stranke vprašaš, boš kmalo čutil, de so to prave papige po lajni svojih tevtonskih mojstrov kavkati izučene. Tudi jez sim srečo imel, se z nekim meni neznanim Kočevjarjem sniti, kteri se je ravno od Latourjeve smerti domu povračeval in v dokaz svoje nedvomljive poštenosti risanico (Stutz) iz c. orožnice na Dunaju kazal. Kako je ta mož Dunajčane povzdigoval, in posebno akademikarje v zvezde koval, nasprot pa Slavjane poniževal in še clo — risum teneatis amici — Jelačiću grozil! Ali komej de se je jelo Dunajčanam slabo goditi, je zdajci ptiček drugo zapel in odletel. V priprostih pijavnicah posvetujejo ti ljudje nar imenitniši dogodbe sedanjih časov, odločujejo narodam njih blagor in gorje in pri tem inakomislečim prav jako zabavljajo. Ne morem pri tej priliki opustiti, de neke smešne prigodbe, ktera se je une dni

pripetila, ne opomnim. V ravno tisto kerčmo prideta Hrovat in Kočevjar. Ko zagleda Kočevjar Hrovata, mu jame njegoviga bana očitati in z primiki obkladati. Pohlevno kot ovca ga poslušaj in poslušaj Hrovata, in ker zmerjanja le ni bilo konca ne kraja, mu poslednič jeza do nohtov prikipi. Poleg prigovora: „Hrovat nekoga neprevadno ne žali i ne rani“ si izmislil neko nedolžno laž in zagromi na Kočevjarja: „Čuj i jeli neznaš, da je Jelačić moj stric? Ako njega psuješ mene sramotiš“, ter ga zgrabi in v poterjenje svojiga roda tako zmlati, de se Kočevjarju gotovo več zljubilo ne bo, Hrovate karati. Take in enake pričkanja so pač malo pripravne ljubezin med narodi rediti, zato je dolžnost vsakiga domorodca, take ljudi na pravo pot zaverniti. Svoboda hoče krotenje krivičnih poželjelij, hoče zatajevanje samiga sebe, tirja povikšano ljubezin bližnjiga, in svobodo brez vse narode in stanove obsegajoče ljubezini hoteti vterditi, se pravi hišo na pesek zidati — so prazne marnje.

Upati smemo od večiga dela Kočevarskiga ljudstva, kteriga pamet je še zmiram zdrava in serce nepokvarjeno, de hudobnih udajanj ne bo poslušalo, temuč bo zvezo ljubezini, ktero so njegovi spredniki z nami sklenili, nepretergano ohranilo.

Slovenei! Bratje!

Pergodila se je na 2. dan t. m. zlo imenitna reč v Olomucu, poglavitnim mestu na Moravskim. Naš cesar Ferdinand so se krone avstrijske države odrekli, in jo izročili Svojimu vnuku (stricu) Francu Jožefu, prvemu sinu svojega brata Franca Korlna. Še ni od tega celih 8 dni, in že hodijo po deželi krivi preroki, in terdijo: „da so pridobljene pravice zastran desetine, žitnega kazna, tlake in drugih gruntnih davkov v nevarnosti, da je spet vse zgubleno, da pojde vse zad na staro kopito.“

Slovenei, pazite! to je hudobna zvijača, vražna laž, skovana in raztrošena od najetih poslancov tiste stranke, kteri je edina, mo-

gočna in svobodna Avstrija tern v peti, — ktera našo pravo in sveto vero in našega svetega očeta Piusa sovraži in preganja; — ktera ima že toliko razdanih hiš in pomandranih njiv, toliko pomorjenih ljudi in po nedolžnim prelite kervi na svoji črni duši.

Poslušajte, Slovenci! resnico, zakaj so se cesar Ferdinand vladarstvu odpovedali, poslušajte, kar Sami pravijo: „Velikih in imenitnih prememb je Avstriji potreba, jez — že dolgo bolen — sem preslab in prestar za to težko opravilo, — mladih in krepkih ram je treba.“

Poslušajte, kaj rečejo naš novi cesar: „Mi se zanesemo na bistroumne, vselej zveste kmete, kateri so po nar novejši postavi, da ima podloštvo in gruntni davki nehati, popolnoma svobodni državljani postali.“ Tako so naš novi cesar že v Svojim prvem oznanilu vse nove postave zastran gruntnih davkov z Svojo cesarsko besedo poterdili: — so ustanovili novo ministerstvo, v katerim se znajdejo gospodi visoko učeni, že pod Meterniham za ljudstvo in kmete dobromisleči, povsod štimani in ljubeni: — so prijazno pozdravili naš državni zbor, v katerim se možje, od vas izbrani, zavolj vaših potreb pogovarjajo, in za vašo srečo potegvajo. To je terda, gotova resnica. —

Kdo zamore taj reči: Naše pravice so v nevarnosti, vse pojde spet rakovo pot?

Slovenci! komu hote verjeli: sveti besedi dveh cesarjev, visokemu ministerstvu in državnemu zboru, — ali pa nekterim neslanim brodačam in bahačam, ki želijo v motnim ribiti, na grobli Avstrijske slavne države, na razvalinah naših lepih krajev, in v morju nemarno prelite kervi za svojo prazno mavho skerbeti?

Slovenci! dosihmal slovenski narod slovi kakor narod bistrega uma in zvestega serca; čujte! de tega slavnega imena ne zgubite; pazite, ne najte se motiti od golufnih šuntarjov! Naša slovenska dežela je bla dosihmal zvesta, pokojna in mirna, in po tem tud srečna. Naj se taj tudi za naprej po slovenskih rodovitih dolinah in planinah razlega gromeči glas: „Slava in hvala cesarju Ferdinandu, ki je naprej začel veselo pa težko delo: svobodo, jednakost in bratinstvo vpelati med vse Avstrijske narode; živio!“

„Slava in hvala cesarju Francu Jožefu, ki bode z božjo pomočjo to začeto opravilo srečno dokončal; živio!“

„Živio naš novi ustavni Cesar Franc Jožef Pervi! Živio!!!“

Bratje Slovenci!

Prejemite s timi besedami serčen pozdrav slovenskih bratov v Celovcu, prejemite obljubo, da bomo tudi zanaprej vse za vas važne prigodbe oznanovali in po resnici razlagali. Pa vas tudi zraven lepo in prijazno povabimo, k našimu družtvu pristopiti, da naša mlada za vse dobro vnetá moč naraša, in se okrepcuje. Z Bogam!

Celovec na 7. dan grudna 1848.

Odbor slovenskiga društva.

Deržavni zbor.

Seja 11. Grudna. Govorenje je bilo zopet od opravniga reda.

Laški poslanci iz Dalmacije so naslednje vprašanje ministerstvu izročili:

Podpisanim poslancam iz Dalmacije je iz časopisov znano, de je nj. prevzvišenost, poljni podmaršal baron Jelačić za civilniga in vojniškiga poglavarja imenovan. Glede na visoke zasluge novoizvoljeniga morajo to volitev častno imenovati, in ne zavoljo tega dajo oni to vprašanje. Poslanci samo opomnijo, de je Dalmacija, ktera je bila skozi stoletja pod beneško republiko, pozneje pod Avstrijo, na to pod Francijo, in poslednjič od l. 1813 zopet pod Avstrijo, v prvem in drugim preteku ne-

prenehama za avstrijsko, taistim postavam in enakimu opravištvu, kot druge dežele cesarstva, podverženo deželo deržana in kot kos celotne deržave vladana bila. Opomnijo tudi, de je prilastovanje Dalmacije od ogerske kro- ne — kot nevtrjeno in z zgodovino in z pismi ob moč pripravljeno — od avstrijskiga dvora stanovitno overženo bilo. Opomnijo, de je Dalmacija pod poprejšno in pod pozneji avstrijsko vlado, vedno za ločeno in posebno kraljestvo deržana bila, in iz tega vzroka, in zavoljo svoje semljopisne lege, ker meji na morje, na Černogoro, na Turčijo in na Ogersko, je kot posebno kraljestvo tudi vsigdar lastniga poglavarja imela in taciga je imela Dalmacija v vseh dobah, tudi od času rimskiga kraljestva. Opomnijo, de zavoljo toliko potrebnih ozirov na pomorsko teržtvo avstrijske deržave, zavoljo sedajnih politiških okoljšin beneškiga mesta, zadnjič zavoljo vsih tistih krajev cesarstva, ki na jadransko morje mejé, veliko z narlepšimi, narvarnišimi in narprostomišimi pristani (Hafen) previdjeno dalmatinsko primorje iz vseh teh očitnih vzrokov posebno in nedeljeno pazljivost zasluži.

Opomnijo, de se je od 15. sušca, zdaj pervikrat zgodilo, de je popred zmiraj samostalna dostojnost deželniga poglavarja osebi izročena, ki ima že enake dostojnosti v drugih deželah.

Opomnijo, de je nj. prevzvišenost g. poljni podmaršal baron Jelačić, ban hervaški in slavonski, dežel, ki ste dozdej z Ogerskim sklenjeni bile. Opomnijo, de ako se je hervaški in slovonski ban tudi zraven dalmatinski ban imenoval, je lastnost ta samo dostojnost ad honorem bila, in iz tega nobene moči ne do opravištva, ne do vladarstva Dalmacije imel ni.

Opomnijo zadnjič, de je podoba, kakor de bi zdaj le ta dostojnost ne le v besedah, ampak tudi v djanju obstati imela, kar se tudi zares z izročanjem te službe vnovič in resno poterdi in toliko več, ker se zraven tudi poglavar Reški imenuje, dežele zdaj v resnici hervaške.

Pri teh okolšinah vprašajo podpisani dalmatinski poslanci celo ministerstvo, naj izreči blagovolji:

Ako se iz postavljenja nj. prevzvišenosti g. poljniga podmaršala barona Jelačića za civilniga in vojniškiga poglavarja Dalmacije, kakšna sprememba v tako potrebnim posebnim opravištvu in samostalnosti Dalmacije zgoditi vtegne?

Minister Stadion je obljubil po skupnim posvetovanji vsih ministrov, odgovor dati.

Seja 14. Grudna. Razun pogovorov od opravniga reda, je v ti seji samo to važno bilo, de se je pri prebranju zapisnika od poprejšne seje g. Petranovič, dalmatinski poslanec (začetnik dalmatinske matice), oglasil, de niso vsi dalmatinski poslanci zoper Jelačića bana ko poglavarja Dalmacije, saj on ne; ta opomba se je tedej v zapisnik vzela. — Glejte Slovenci! od 400,000 prebivavcov Dalmacije je komaj 10,000 Lahov, in vender se repenčijo in hočejo Slavjane v hlapčevstvu deržati, in učeni, za poslance izbrani, slavjanski Dalmatinci Laham in njih namembam brezvestno pot delajo. Ravno taka je pri nas Slovincih, rojeni ali po nemšini popačeni Slovinci v kvar domovine slavjanske vse žile napenjajo!

Austrijsko Cesarstvo.

Slovenske dežele.

V Ljubljani 18. Grudna. Danas se je na pot podalo poslaništvo mestne občine in stanovskiga odbora, novimu cesarju v Holomucu se pokloniti in cesarju Ferdinandu, ustanovitelju boljši dobe za Avstrijo, se še enkrat zahvaliti. Upamo, de bodo ti poslanci tudi Slovansko Lipo u Pragi obiskali in v ime-

nu Slovincov ji spoštovanje skazali. — Danas bo mesto v čast noviga cesarja Franciška Jožefa I. razsvetlono. —

Učiteljski zbor v Radolici.

(Konec.)

Enaki je bil pa tudi:

8. sledeči od g. Antona Gogala, učitelja Begunskiga, dan predlog z veseljem sprejet, resničen in potreben spoznan, namreč:

a) „De bi tisti starši, kateri so po deželskih postavah dolžni svoje otroke v šolo pošiljati, pa jih brez zadostno veljavniga vzroka ali nikoli, ali pa redkama pošljejo, po primerjenim potu dolžnost do svojih otrok in vse deržave opomnjeni, k njih zvestimu spolnovanju spodbujeni in oistro zavezani bili.

b) de bi učitelj zaslužen boro, ako jo sam noče poberati, ali po kantonski gosposki, ali kakor §. 205 šolskih postav govori, po županih proti odrajtilnim listu dobival. Za kaj skoraj povsod se najde nekaj šoli in šolniku protivnih gospodarjev, ki mu terdo zaslužen boro neradi odrajtujejo, ali pa z grenkim besedovanjem namešano podeliti in odvisnost od njih preterdo občutiti dati navado imajo. To pa gasi ljubezen učitelja do šolske mladine, mu greni njegov stan in poklic, podkopuje njegovo veljavo in čast in škodje tudi učencam, ker ob času bere 3—4 dni šole biti ne more.

c) De bi se prihodki ljudskih učiteljev pomnožili, nar več zato, de bi a. svojim važnimu poklicu z toliko večjo ljubeznijo in pridnostjo služili, kolikor bi skerbi za živež prostejši bili. b. Zato, de bi zmožni postali si k večji izobraženosti in popolnamosti, zlasti v vednostih svojiga poklica, služnih knjig in pisem, kakor tudi eniga ali družiga slovenskih časopisov preskerbeti, kateri bi tudi učencam kar koristen bil.“

9. Je bil tako imenovani „šolski dnar“ ko zadržek obilnišiga obiskanja ljudskih šol spoznan, in želeti je, de bi bil ta davek pred, ko je moč, odpravljen, šolniki pa namest tega prihodka kako drugač odškodovani. Po tem se je zbor razšel.

L. Pintar.

(J.—c.) Vem de Vam je že znano, de pri volitvi poslanca k ustavodajavnim zboru za Kanalski kanton ino našo okolico so dne 11. t. m. gospoda Jožefa Černeteta izvolili. Vam razjasniti, zakaj so volivci za poslanca moža izbrali, kateriga nobeden iz njih ne pozna, je namemba tega dopisa. Eden voliteljev Kanalskiga kantona (Gorjup) je svojimu sinu, poslancu v državnim zboru za Tminski ino Belski kanton našiga okrožja, pisal ino ga za svet prosil, koga da bi za poslanca izbrati imeli, sin je očetu imenovaniga gospoda priporočil. Naše kmetijske volivce je za-nj to prepričalo, da J. Černe je brat poslanca za Ajdovski, Sežanski ino Terzički (Monfalcone) kanton.

Gospod J. Černe je rojen v Tomaji na Krasu, je ni dolgo za aktuarja perviga reda pri kantonu naše okolice imenovan bil, ino je dosihmal pri kantonskim vradu na Otoku Lusina v Istriji služil. — Gospodu Gorjupu se zahvalimo, da je volivcam za poslanca moža priporočil, kateri je že pred prigodbami Sušca mesca t. l. prijatelj Slavjanstva bil; ino nadjamo se, de naše slovensko očestvo je v J. Černetu verliga poslanca zadobilo, kateri se bo v prid slovenskiga naroda stanovitno trudil.

Pripoveduje se sicer, de bi bil g. Doljak zopet izvoljen, ko bi ga ne bil g. Gorjup po pismih iz Dunaja in iz Kromeriza kot narnevarniši sovražnika kmetov obrekoval. (Tudi Slav. Centralblätter ga tega dolže, ali g. Gorjup je v njih to za gerdo laž razglasil. Vred.) Naj že bo, kakor hoče, priporočimo našim poslancam edinstvo, ino spomnimo jih, de s takim šuntanjem zoper svoje tovarse se nič hvale ino časti ne prisluži, ampak de kdor družiga podkopuje, sam v jamo pade.

* V Gorici, kakor is pisma zvemo, je slavjansko družtvo tudi prošnja na Nj. Veličan-

stvo poslalo, da bi se jugoslavjanski poslanci iz Frankfurta nazaj poklicali. Število udov tega društva se dan na dan množi, in bo koj do 100 naraslo. Posebno je vneta za slovensino šolska mladost. Na latinskih šolah se uči slovensina, to de ne, kakor ministerjalni razpis na vse dežele vkaže, ko zapovedan predmet in od plačaniga učenika, ampak kot dragovoljna reč od gimnazialniga profesorja g. Premrova, iskreniga Slovenca. Pa upamo, da se bo to vse prihodnič pobiljšalo; tudi v normalnih šolah je tam dosti za popraviti; de si ravno je vodja nemških goriških šol Slavjan g. Vogrič, se mende vendar v cerkvi pri s. maši po laško poje; tudi malo slovenskih šolskih knjig se tam vidi, in še te so večidel v starim pravopisu.

Sploh se v Gorici z nezaupnostjo in s tim strahom na Slovenstvo gleda, in radi bi celo primorje in goriško knežijo Laham pritaknili, to de — Slovenci imamo tudi še kakšne dve besedici reči.

Kar deželo vtiče, se je na Krasu in Vipavski dolini narodnost nar bolj obudila; tudi na bližnjo okolico je začelo društvo slavjansko moč dobivati, tako p. r. si je Solkanska narodna straža slavjansko bandero napravilo. Kar pa na severni strani proti izviru Soče leži, tam se le še malokdo zave, kaj de je slovenska narodnost.

Iz Radgone 14. Grudna 1848. Večkrat sim že htel v Slovenijo kaj pisati, ali žmetno je, zakaj, kaj se zdaj za resnično pove, je že pri eni uri laž. — Pred laži pa se vari ljuba Slovenija, in tvoji dopisateljji, da ti ostane občinsko poverenje.

Pri nas je polno vojakov, Radgono so močno uterdili, okoli mesta so po šancih topovi nastavljeni, na več krajih se šanci delajo. Vojaki grejo: drugi pridejo, kamur ali kaj se ne ve. Danes je 12 topov 12 funtasi z Gradca prišlo. — 11. t. m. sta generala Nugent in Burič z nekoliko konjaniki in pešaki na Oggersko šla, sta tam cesarske proglase oznanila. General Burič je na ljudstvo besedo imel, naglo sodbo iz cerkvenih dvor vtergal, in rekel, da je to nekraljevska volja. — Ljudstvo se je veselilo našim vojakam, da bi enkrat magjarskiga tiranstva rešeno bilo. — Duhovni akoprem rojeni Slovenci so Magjaroni. — Berž, ko so naši odšli, je Cainkoski plebanuš rekel, naj tega ne verjejo, Cesar samo hoče, desetino in roboto nazaj vpeljati — ali ljudstvo je pametnejše, eden mu v oči reče, zakaj pa tedaj Vi in grofi z Cesarjam ne deržete, to bi Vam hasnilo. — Vi si ne morete misliti, koliko je tiranstvo magjarsko. Vsaka ves je morala mnogo rekrutov dati, ino še vsakimu 20 gold. srebra na roko. — Kdo za krajcar vrednosti živeža prek oggerske granice nese — kdo Košutovih bank ne prime, je obešen. — 10. t. m. je na granici magjarski hajduk na naše predne straže strelil, ali ta šala mu je je hudo pošla. Hohenlohe nameri — in hajduk pade. — Včeraj je bila praska v Radgoni, reklo se je, de hočejo Magjari pri Veržeji na Stajer, — Topovi, konjaniki, pešaki so šli proti Veržeji. Danes je vse mirno, no čuje se, da se je nekoliko husarov na Oggerskim pri Veržeji vidlo. — Ravno, kje Vam pišem 14. t. m. na večer se čuje strelba močna, morde od Legrada. —

Kaj je to, da še kmeti uvek mislijo, da se na deržavnim zboru drugo ne guči, kak od desetine in tlake, zakaj tako nesrečno volijo, kak se pa na Štajeri, čeravno med nemci dogodilo. — Ali bi ne bilo dobro, da bi slovensko društvo malo knjigo od ustave, od poslancov celo zapstoj med slovenski narod razposlalo, kaj bode, ako se deržavni zbor razpusti, in nova volitev nas Slavjane nepripravljene najde! — Zato Gospodje domorodci, pomagajte slovenskimu društvu, — nekteri goldinari, kterih imate. — Pazite, malo se vam mili dati na oltar domovine — pa iz nore skoposti — znamo vsi, in slovenski narod propasti. —

Currendo smo dobili, da bi se letas po šolah nauki v maternim jeziku učili — jaz sim rekel Currendo smo dobili, no se mi vidi, de bode na papiru ostala. — Kdo je kriv? Nostra est maxima culpa.

15. t. m. Strelba, ktero sim včeraj na večer čul, je bila pri Veržeji, naši so tam na Oggerski strani en mlin ino en hram, iz kterih so Magjari na naše prednje straže strelali, vkup vdarili. Od Magjarov je mnogo mertvih ostalo. K.

Česka dežela.

Pismo na Lipo Slovansko v Holomucu
Dragi bratje!

Z žalostnim očesam je gledala Česka dežela na milo sestro Moravio, ker je večidel še dremala, ko se je Česki duh med nami že izbudil, pozdravlja je z veselim obličjem zorni svit narodniga življenja, ki je popred hladne persi jako ogreval in k goreči ljubezni do naroda že v nemal. Na to se je tudi na Moravi jelo daniti in ljubljena drugarica naša se je z nami radovala jasniga dneva, ki se je nad logi Veltave in Morave na enkrat zazoril. Duh Slavjanstva je veti počel na narode iz ene matere Slavic rojene in skupej z bratovsko ljubeznijo sklenjene. V tem prispe k nam blagi genij svobode in kar je popred v sercih narglobokejši skrito počivalo namreč sveta idea Slavjanstva, se je razodela ko premagavna nebesčanka v očitnim življenji našiga veka, ker ni več kakošna dozdevna zlahta (enorodnost), ampak djanska sklenitev in podstavna deležnost v osodah narodov Slavjanskih. De bi ta med Čehi in Poljaki, Slovaki in Hervati, Moravani in Slovenci, Serbi in Rusini povsod in dovoljno se obudila in razširjala, je bilo vstanovljeno društvo Lipe slovanske v Pragi, ktero si je zraven branjenja narsvetejših pravic narodam pristoječih vresničenje prave vzajemnosti med Slavjani vsem v prid za cilj vzelo. V ne malo tolažbo glavniga društva v Pragi so vstale v kratkim času podobne društva na Českim v številu blizo štirideset, ktere se kmalo v občni zbor v Pragi snidejo, de bi se vkupna razmera do pražkiga društva odločila in zastran koristniga ravnanja vseh se skupej pogovorile. Tudi Vi, dragi bratje, ste razumeli imenitnost takiga društva, tudi Vi ste napravili Lipo Slovansko, ktera se je z nami vred k enakimu koncu koračiti namenila, gledaje poglavitno na svobodo in narodnost; tudi Vi se glasite k nam, in z tem ne množite samo veselje naše, ktero vživamo zavoljo rodovitnosti semena z prvo osnovo Lipe v Slavjanske serca vsejaniga, ampak razširite tudi naše terdne moči, ktere smo Slavjanstvu v dar prinesli pripravljene. De hočete tudi Vi to storiti, de ga Vi z vso močjo podpirati mislite, tega nas za gotovo prepriča radostna novica, de se za to potegujete, de bi na visokih Holomovskih šolah narodnimu jeziku pri nekterih naučnih predmetih mesto dano bilo.

De, stopivši v novo društvo ne boste nehali za blagor rojakov svojih skerbeti, in narod, za kteriga se trudite, Vam bo hvaležen.

Želimo Vaši Lipi narlepši razevet in upamo, de bomo kmalo in dostikrat prijetne novice od Vašiga dela prijeli, kakor tudi mi opustili ne bomo, Vam vsaktero imenitniši ravnanje na znanje dati in v rečeh, ktere vkupniga dela potrebujejo, podporo Vašo prositi, ktero Vam vzajemno vsigdar radovoljno vernili bomo.

Sprejemite bratovsko pozdravljenje naše in zagotovljenje naše posebne ljubezni.

V Pragi 8. Grudna 1848.

Od odbora Lipe Slovanske.

Slovanska Lipa v Pragi je 10. Grudna prošnja na ministerstvo znotrajnih zadev odpravila, iz ktere tu uvod postavimo:

Z žalostjo in strahom smo iz tu pod /- priloženih praških vladnih novic in scer iz njih uradniga dela zvedili, de je v. predsedništvo

kr. česk. deželniga poglavarstva postave društva za osnovo nemškiga brodovja (Flotte) razglasilo. Še več smo ostermeli, de je ministerstvo nemškiga kraljestva (Reichsministerium) naše ministerstvo znotrajnih reči naprosilo, de bi se mu čez vse v avstrijanskih tako imenovanih nemških deželah obstoječe politiške društva, njih postave in njih namen, čez njih moč v občinstvu, čez število njih udov, in zadnjič če so z društvu na Nemškim in z kterimi v zavezi, uradno oznanilo dalo, in de je v. ministerstvo privoljivši v to prošnja 19. kosop. primerni vkaž na v. deželno poglavarstvo in to zopet 26. kozoperska na podložne oblasti odpravilo. Nar več nas pa ta okoljšina rani, de so se na več krajih in zlasti v Krumavi in Budejovicah (Budweisu) od politiških oblast volitve novih poslancov za Frankobrod razpisale in tudi v resnici storile.

Mi razglasimo te dela poglavarstva za nepostavne in smo primorani zoper taiste pri v. ministerstvu slovesni odpor vložiti i. t. d.

Česki časopisi ne govore z takim zaupanjem od noviga ministerstva, kakor novice drugih dežel. Sosebno se „Narodne novine“ in „Slavische Centralblätter“ proti njemu glasiti počnejo. Zadnje imenovanim novicam piše neki poslanec iz Kromeriza, de se deržavni zbor, vidši pred sabo, na eni strani ravnanje pruskiga kralja z zboram svojim, na drugi pa izrek mladiga cesarja, de si bo sklepe deržavniga zbora za stran prihodne avstrijanske ustave premislil in prevdaril, nekoliko v stiski znajde, de mu je pa vender pismeno razodenje, ktero je od ministerstva odboru za denarstvo izročeno bilo, vse skerbi v ti reči odvzelo. Drugo skerb pa de mu dela načert občinskiga reda (Gemeindeordnung), kteriga je mislilo ministerstvo začasno vpeljati, kteri načert sicer na čelu nosi: svobodna občina je podstavni steber svobodne deržave, zraven pa tako revno, od kresijskih uradov v vsaki reči odvisno občino narediti misli, de se v njem občinam skorej manj svobodniga dihanja pripusti, kakor pri stari vladi. Poslanci, ktere je ministerstvo v ti reči za svet prašalo, so se ojestro nasproti postavili.

V ravno tistim dopisu stoji novica, de se vtegnejo naši poslanci iz Frankfurta v kratkim nazaj poklicati.

Slavjanski zbor poslancov v Kromerizu veliko moč dobiva; une dni je bil vodja serbskiga poslaništva, junaški Stratimirovič, v njegovi sredi. Kakor se sliši, bodo vse želje Serbov od cesarja poterjene.

Slavni Hervat, Metel Ožegovič je za ministerialniga svetovavca izvoljen.

Cesar je z dopisam na ministra Kulmerja svojo zadovoljnost z zvestim hervaškim narodam na znanje dal.

Ptuje dežele.

Frankobrod. Nadvojvoda Ferdinand d'Este je z Potsdama v to mesto prišel. Nemški poslanci veliko med seboj govore od volitve noviga nemškiga cesarja, ki bi z vlado in nemškim zboram v Erfurtu prebival. Veči del je prihodni prestol kralju pruskimu namenil. Kakor iz pisma njegoviga prijatla zvemo, je naš rojak, g. Anton B. Laurin, občni konsul avstrijanski v Egiptu od nemske središne oblasti v Frankfurtu za občniga konsula nemških konsularnih zadev izvoljen.

Laska. Sardinskiga kralja Karl Alberta so zavdali, ali zdravniki so mu toliko pomagali, de ni vmerl, desiravno pravijo, de čisto zdrav ne bode več. Papež je z Gaete pismo pisal, v kterimu vse, kar bi nova rimska vlada po dnevih punta za deržavo storila, odverze in za neveljavno zgovori. Postavil je drugo vlado, de bi v njegovim imenu delala, od ktere so se nekteri udje v Bolonji k generalu Zucchitu, nje so-udu podali. Puntarska vlada v Rimu terdnjave zida, — sicer je do zdaj mir. — Iz Benečanske terdnjave Malghera je bilo hudo streljanje na Avstrijance, ki tam okoli nove terdnjave zidajo; zdaj pak je slišati, de so naši Malghero vzeli.

Nepolitiški del.

Oznanilo

slavjanskiga društva v Terstu slavenskimu ljudstvu jadranskiga primorja.

Slavenski bratje!

V Terstu se je slavjansko društvo ustanovilo, in prvi dan tekočiga mesca svoje opravila začelo. Udje so mu sinovi vsih kolén avstrijanskiga slavjanstva. Slovence, Serbe in druge Ilirce, Čehe in Poljake ste soglasna misel in enako iskrena ljubezen do slavjanskiga živetja v terdno zvezo zedinile, de bodo kakor jedno telo se gibali, kakor jedno serce čutili, kakor jedna roka delali, kakor jedne usta govorili za sveto dobro svoje in vase narodnosti, in posebno za dušni in telesni blagor prekrasniga ilirsko-slavenskiga primorja ob Jadri. Vi, mili bratje, imate do prašanja, kaj to društvo namenjava, popolno pravico, in na tako prašanje vam slede razložni odgovor damo.

Pred vsim bo društvo v izbah svojiga staniša novice in dnevnike, knjige in zemljopise k občni vsakdanji rabi in k podučevanju svojih udov o časnih okolnostih in o djanju znanih narodov pripravne imelo. To bo prva stopnja, domače opravilo, potrebno pripravljanje družtva k višji in sosebni namembi zunajnega djanja, ktero se začeti misli, kakor hitro bo družtvo premoženje enakim potroškam doraslo. Potem se bo društvo trudilo, po slavenskih tiskopisih, po razglasu dobrih knjig moralniga in scer podučivniga zapopadka, ter če bo mogoče, po izdavanju primernih novin za ljudstvo izvedrivo misli razširjati, zavednost slavenske narodnosti prebuditi in okrepčati, pomenku ravnopravnosti vsih narodov popolno veljavo utrditi, in primorskim slavenam njih pravice in dostojnosti umljivo razjasniti.

Poglavitna namemba družtva je tedaj literarno podučivna. Ker pa v konstitučnim življenju tudi kajizevno djanje politični pomen ima, razjasni družtvo svoje verospoznanje tako, de so tri visoke misli nepremeljivi cilj njegoviga poželenja in truda, namreč: Popolno ravnopravnost vsih v Avstriji živečih narodov — Ohstoj neodvisno samosvojniga, ustavno slobodniga, krepkiga, nerazdelivniga avstrijanskiga Cesarstva — Neomajljiva terdnost Habsburg-Lorenskiga vladarstva in trona. Ne se tedaj njegovo djanje kjer in kakor bode političniga okrožja dotika, zmira in zvesto bodo te misli vodnice njegovih korakov.

Te misli, dragi bratje, niso nove. Vsim avstrijanskim slavjanam so znane, ker so le obraz alj izrek slavjanskemu sercu globoko urašeniga čislanja tujih pravic in tiste slavjanske zvestobe, ki je od nekđaj prigovorna v dogodivšini sredno-evropejskiga Cesarstva. One so priljudnimu slavjanu med evropejskimi narodi od veka do veka slavo bratinske shajavnosti in serčniga sosedstva ohranile. One so slavjanske plemena v nebrojnih bitvah za vero in pravdo, za Cesarja in domovino kri prelivali in hrabro zmagati dale; one so naše očete nadihnule, ko so se pred 35 letmi v razrušenju tujega zatiranja kakor eden edini možak dvignuli; one so 60 tisuč slavjanskih sinov pred nekimi mesci v premaganje nezveste zakletbe in hinavskiga v njej zapleteniga kralja na italianske borisa spremile; one so sedaj družih 60 tisuč o puntarskimu po tujim šuntanju zapeljanimu Beču, kteriga je nekđaj veliki slavjanski vodja, Jovan Sobieski, iz turske oblasti otel, v teku nekoliko dni združile, de so ga zopet oteli, in scer iz hujsi oblasti nespametnih brodivcov in divjih proletarjev. Te tri visoke misli bodo, ako potreba pride, še tisuče in tisuče gotovih junakov na borisa tirale, in neprenehama vodivne zvezde slavjanstva ostale, dokler le še en sam dihlej zadnje slavjanske persi dvigal bode.

To, mili bratje, vas bo razjasnilo, kaj po mnenju in duhu slavjanskiga družtva v Terstu popolnoma zaupljivo, pričakavati smeste. Nasprotno pak se društvo od vas nadja, de se čete ne le posamezni, timveč enakoserčno vsiskup kakor slavenski narod zdramiti; de se boste v slavenskim duhu čutili, spoznavati, in obnašati pričeli, de nečete zanaprej kakor vršana v basni v okrožje tujih vad siliti, ampak de hočete svoje lastne na nar višji stopnjo izobraženja in veljavnosti dvignuti; de si boste prizadevali, vrednost in visoko pomembo svoje narodnosti in svojiga lepiga jezika razumiti in ceniti; z eno besedo, de boste vsih strani in po vsi svoji kreposti resnični in pravi slavjani. Srečniga se slavjanski zbor ceni, de mu ni potreba opomniti, kako imate prirojeno zvestobo do ustavniga cesarskiga prestola vedno

čisto ohraniti, postave in red višje ko vse drugo čislati, z vami in med vami prebivajočih narodnost, kakor teles enacih pravic, se nikdar in nikakor dotikati. Slavjani ste, in brez opombe se boste o temu verlo obnašali; zakaj, slavjansko geslo kaže: Kar tebe rani, ne stori drugimu!

Vsim tistim, ki družtvo pristopiti mislijo, ali scer sledeče opombe brati želijo, se na znanje da, de imenovano društvo v 2. nadstropju Tergesteja na 2. stopalich prebiva, de v Terstu živeči udje po 12 for. na leto in sicer semestralno naprej, zunajni pa le polovico plačati imajo, in de je pristop tudi prijatlam slavjanstva družih narodov dovoljen.

Od slavjanskiga družtva v Terstu.

20. Listopada 1848.

Kako je slavni ban Jelčić landstraške poslance nagovoril.

23. listopada so prišli nekteri možje dunajskiga predmestja Landstrasse k slavnimu hervaškemu banu Jelčiću. Ti so se mu v imenu celiga predmestja prav serčno zahvalili, de jih je rešil strašne grozovlade dunajskih prekucnežev. Hvalili so njegovo obnašanje, in njegove verle Hervate. Blagor vodju taciga naroda, so djali, in so obljubili, de bojo zavselej vdani ustavnimu cesarju svojimu. Hvala Bogu, de še clo Dunaj spozna, de so Hervati verli narod! Dunajske novine, Schwert und Schild, so jo undan očitno povedale, de so Slavjani svobodo naj bolje razumeli. Kadar je landstraško poslanstvo svojo zahvalo izreklo, je jel slavni ban govoriti te le besede:

„Gospodje moji! vi ste djali, de s hvaležnim sercam spoznate moje prizadevanje, de sim vas rešil gospostva vaših stiskavcov. Vaše serčne besede so neizrečeno ganile moje serce. Zlo me veseli, de sim kaj za občno srečo storiti zamogel. Iz tega pa tudi sodite, de tisti vekavi prekucneži niso prav imeli, de so me zaničevali in zasramovali. Pa kaj bi vam pravil, saj sami naj bolje veste, kakošna se je godila z mano.“

„Zabavljali so mi, de sim nazajec in kamarilni služabnik! To slišati sam nisim vedel kaj družiga storiti kakor milovati take sleparje.“

„Gospodje moji! de se prepričate, de je bilo krivo to obdolženje, vam hočem kaj maliga iz svojiga življenja povedati.“

„Glejte! jest sim sin c. k. generala, ki se je njega dni vojskoval za cesarstvo, in je zatorej baronstva deležen postal. Njegovi dedi so se z mečem v roki bojevali z divjimi sovražniki avstrijanskiga cesarstva, ter so si prebojevali tiste kraje hervaške dežele, ktere zdaj svoje imenujemo. Kdo bo hotel iz tega soditi, de jest služim boljarstvu ali pa rajnkimu pisarstvu? Pisarstvu, s kterim sim se sam leta in leta brez straha z besedo in s peresam bojeval. Rekli so, de sim kamarilni služabnik. — Gospodje moji! jest kamarile še ne poznam. Jest se nisim zredil pri dvoru; nisim preživel v salonih svoje mladosti, temuč sim stal vse svoje žive dni v verstah hrabre cesarske armade. Delec od mene so bili kraji, kjer so lahkoživeci doma. Jest nisim nikdar hrepenil po praznim veselji, temuč sim delal ino ze trudil v nevarnih zadevah za srečo svojiga domovja.“

„Ker sim rojen Hervat, mi tudi hervaška domovina moja naj bolj pri sercu leži. Ko me je zaupanje milostiviga vladarja mojiga postavilo na čelo mojiga naroda, sim torej koj nepremakljivo sklenil svojim rojakam težki jarem polajšati, ki jih je žuljil toliko in toliko let. Bili so moji rojaki poprej ubogi vazali, jest pa sim jih spremenil v svobodne posestnike njih zemljiš. — Glejte, gospodje moji! ljubezen hervaškiga ljudstva je vzrok, de so se moji rojaki zaslišavši moj glas tako nadušeno za mano podali; ljubezen je vzrok, de so bili pripravljeni toliko in toliko novih batalijonov na noge postaviti, in položiti svoj zadnji krajcar na oltar domovine. In ravno to, ker so bili pripravljeni toliko v dar prinesiti, je nova vez, ki me veže nerazvezljivo z mojimi rojaki. To me priganja tudi mojimu narodu pribojevati ravno tiste narodne pravice, za ktere se zdaj vsi narodi našiga cesarstva tako nadušeno poganjajo. Za pravice, ktere pravijo, de odslej nikdar več nobeden narod ne sme gospodovati čez družiga, de nobeden ne sme družiga v hlapčevstvo devati.“

„Kakor pa sim po rodu in mislih Hervat, ravno tako sim tudi Avstrijanec z dušo ino s

telesam. Avstrijanka me je rodila, avstrijanec hočem umreti.“

„Vse moje politiške misli obsežejo te le kratke besede: Prelepo avstrijansko cesarstvo naj bode v srečo vsih svojih narodov vsigdar edino ino mogočno; če so ravno pri svetim Pavlu v Frankobrodu popolno nasprotnih misel. Jest tudi spoštujem sočutje avstrijanskih Nemcov do njih družih nemških bratov. To de nasprot pa terjam, de se tudi moje sočutje do mojih rodni bratov spoštuje. Vender avstrijanski Nemci mende ne mislijo, de bi za tega sočutja voljo Avstrijanci biti nehali; mende ne mislijo, de bi nehali biti posebno ljudstvo, ktero ima sgodovino imenitno in staro. Še je Avstrija velika ino mogočna zadosti, de bode lahko stala na svojih nogah. Stala bo, če bojo le vsi nje prebivavci prav razumeli, kaj de je prava svoboda, ter bojo vsi svoje sebične prizadevanja splošnim interesam podvergli. Le v enakopravnosti vsih pred postavo je prava politiška svoboda. Kakor pa lepota narave le v tim obstoji, de so njene dela mnogobrojne in mnogotere, ravno tako je tudi kaka forma vladije le takrat lepa in srečonosna, če je taka, de tudi še tolikanj različne prebivavce nadusuje, de si vsi soglasno prizadevajo občno srečo doseči.“

„Gospodje moji! te le misli so me pripeljale pred Dunaj, ko sim slišal, de je to krasno mesto strašni brezpostavnosti v pest prišlo. Namenil sim se bil namreč s svojo hrabro armado brezpostavnost zatreti, postavni mir in red narediti in poštenim prebivavcam in njih premoženju varnost pripraviti. Če sim to doseči pomagal, je poštena vest moje plačilo. Zdaj pa, gospodje moji! bo vaša skerb, de se postavnost ohrani. Ne dvomim, de ste to storiti pripravljeni, kar bom tudi poljninu marsalu, svitlimu knezu Vindišgreču, z veseljem povedal.“

„Iz serca rad bi vsim prebivavcam cele Landstrasse svojo roko podal, pa to ni mogoče. Naj tedaj sreča, ki jo vam na poslovu vsakimu posebej podam, vsim prebivavcam vašiga predmestja oznani, kaj de čuti moje serce.“

Z m e s.

Serbsko poslaništvo je bilo 7. Grudna pred Cesarjem v Holomucu in mu je prineslo pismo, iz kteriga vzamemo naslednje verste:

Mi poznamo dobro stanje reči, v kterim je Vaše Veličanstvo poklicano od previdnosti božje, poprijeti se vesla v občni nevihti, ktero premagati vladarjeva velikost, deržaveslovna modrost ne zamorete, ampak se tudi narodi z svojimi dobrimi mislimi in daronosnim rodoljubljem skupej potegniti morajo.

Ko se je pri vesoljni zmotjenosti misel počelo že obupati nad srečnim razpletjem reči, se zdi, de so stiske le za to do narvikši moči prišle de bi svojiga moža našle, in tako novo priložnost dale, de se po V. V. zopet svetu pokaže zgodovini znana sreča Habsburg-Lotaringske hiše. — Naj Vel. V. pri vsch drugih narodih celotne deržave tisto resnično vdanost do narvikši vladarske hiše, tisto nadušenje in stanovitnost v prizadevanji za občni deržavni prid najde, v kterim se je serbski narod od nekđaj izkazal, in vse drugo bode V. V. po božji previdnosti, in z pomočjo srečno izbranih svetovavcov izpolnilo in tako po zgodovini prevzeto zaupanje v narvikši ime opravčilo.

Zanašemo se, in imamo dobro pravico do tega, de se bodo naše narodne razpertije koj poravnale in času primerna ustava serbskimu narodu podala, ter se izročimo sebe in narod serbski narvikši milosti in blagovoljnosti.

* Celjske slov. novine bodo prihodno leto dobile ime: štajerske slovenske novine.

Ta prememba bo težko kaj k združenju Slovincov pripomogla.

* V Zagrebu se prične z novim letam nemški časopis: Südslavische Zeitung, in bo 3 krat v tednu izhajal; cena za letoletno pošiljanje po pošti je 10 gold. in 20 kr. Vrednik je J. Praus, založnik Dr. Demeter.

* Na Dunaju so se nekteri starokopitni časopisi tako prevzeli, de jih je f. m. l. Velden v razglasu ojestro zaverniti in jim povedati mogel, de njih gerdo obnašanje in grajanje svobode deržavi ravno tako škodje, kot poprejšne korenjaške (redikalne) novice.

* Praška mestna občina bo dva časopisa, eniga v českim (vrednik Dr. Pichl), drugiga v nemskim jeziku (vrednik Dr. Jordan) na svitlo dajala.